Муниципаль тур

РУС ТЕЛЕНДӘ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНЫҢ
ТАТАР ТӨРКЕМНӘРЕНДӘ БЕЛЕМ АЛУЧЫ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ТЕЛЕННӘН ОЛИМПИАДА

БИРЕМНӘРЕ

(2024-2025 нче уку елы)

10 нчы сыйныф

Үткәрү вакыты – 180 минут
Максималь балл – 68

I. Тестлардан дөрес җавапны билгеләгез.

1. Җөмләдәге [**ө**] авазының санын билгеләгез. **(2 балл)**
Йолдыз бик югары да, ул да кое төбенә төшә. (Мәкаль)
а) 2
ә) 3
б) 4
в) 5

2. Җөмләдәге ачык иҗекләр санын билгеләгез. **(2 балл)**
Ялкау ятып эшли, утырып йоклый. (Мәкаль)
а) 3
ә) 4
б) 5
в) 6

3. Фразеологизмның мәгънәсен билгеләгез. **(2 балл)**
мыегы үрә тору
а) бик каты мактану
ә) бик каты шатлану
б) бик каты ачуы килү
в) бик каты борчылу

4. Татар теленең үз сүзен билгеләгез. **(2 балл)**
а) келәм
ә) диван
б) өстәл
в) суыткыч

5. Җөмләдәге тамыр сүзне билгеләгез. **(2 балл)**
Иртәгәге эшеңне бүген эшлә. (Мәкаль)
а) иртәгәге
ә) эшеңне
б) бүген
в) эшлә

6. Юклык алмашлыгын билгеләгез. **(2 балл)**

а) минеке
ә) ничек
б) һәрбер
в) һичкем

7. Җөмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән сүзнең кайсы сүз төркеменә караганлыгын билгеләгез. **(2 балл)**

Кумәк *эш – күңелле эш.* (Мәкаль)

а) сыйфат
ә) исем
б) рәвеш
в) фигыль

8. Җөмләдәге калын хәрефләр белән бирелгән сүзнең нинди җөмлә кисәге икәнлеген билгеләгез. **(2 балл)**

Курыккан эт ***кырга*** *чыкмас.* (Мәкаль)

а) ия
ә) тәмамлык
б) урын хәле
в) рәвеш хәле

9. Икеләнүне белдерә торган кереш сүзне билгеләгез. **(2 балл)**

а) зинһар
ә) мөгаен
б) ниһаять
в) ичмасам

10. Иярчен җөмләнең төрен билгеләгез. **(2 балл)**

Малай, кулына акча керсә, көчек сатып алыр. (Мәкаль)

а) синтетик иярчен урын җөмлә
ә) синтетик иярчен вакыт җөмлә
б) аналитик иярчен шарт җөмлә
в) синтетик иярчен шарт җөмлә

II. Теоретик бирем.

Сызыклар өстенә тиешле сүзләрне языгыз. **(8 балл)**

Уңай һәм _____________ ассимиляция була. Элек тә һәм хәзерге көндә дә еш кулланыла торган сүзләр _____________ сүзләр дип атала. Тамыр нигезле һәм _____________ нигезле сүзләр була. Исем килеш, сан һәм _____________ белән төрләнә. Гарәп цифрларыннан соң килгән кушымчалар _____________ языла. Боерык фигыль _____________ белән төрләнми. –ның/-нең кушымчалы сүз җөмләдә исемгә иярсә, ул _____________ була. Мөнәсәбәтле сүз һәрвакыт _____________ җөмләдә килә.

III. Башыгызны эшләтегез.

Сүзләрне дөрес итеп урнаштырып, ике мәкаль языгыз. **(4 балл)**

булыр, кешенең, чыкмас, ялкауның, чокыр, куеныннан, җилкәсе, ялкау, кулы

____

____

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җөмләләрне татар теленә тәрҗемә итеп языгыз. **(10 балл)**

Я увидел ёлку. Росла она в тени, и оттого сучья у неё были опущены вниз. Под ёлкой получился хороший шалашик.

Невозможно передать прелести пребывания в лесу под ёлкой во время тёплого летнего дождя. Долго дождик шептал и шептал что-то нашей ёлке. *(М.Пришвин)*

____

____

____

____

____

____

2. Шигырьне укыгыз һәм биремнәрне эшләгез.

САКЛЫЙК, ӘЙДӘ, ҖИР-АНАНЫ

Чиста һава – җанга дәва, беләбез,
Сихәт эзләп, урманнарга керәбез.
Сафланырга шәһәр сарган сөремнән
Елга-күлләр хозурына киләбез.
Кошлар тынса, урман бетсә, күл кипсә,
Җирдә яшәү булалмасын төшенәм.
Я, кем белә: ничек итеп якларга
Зур Җир шарын бәп-бәләкәй кешедән?

(*Сания Әхмәтҗанова*)

2.1. Сингармонизм законының рәт гармониясенә буйсынмаган сүзләрне күчереп языгыз. **(2 балл)** ____

2.2. Кече тел ассимиляциясе күзәтелгән сүзне күчереп языгыз. **(1 балл)**

____

2.3. Шигырьдә кулланылган синонимнарны языгыз. **(1 балл)**

____

2.4. 1-2 җөмләләрдәге затланышсыз фигыльләрне күчереп языгыз. **(3 балл)**

____

2.5. Калын хәрефләр белән бирелгән җөмләгә синтаксик анализ ясагыз: баш кисәкләрнең астына сызыгыз, компонент чикләрен билгеләгез, схема сызыгыз, җөмләгә билгеләмә бирегез. **(4 балл)**

____

3. ***“Җир-ананы саклыйк!”*** дигән темага 10-12 җөмләдән торган инша языгыз. **(15 балл)**